

Bolduc

Butlletí Cultural Informatiu de l'Arxiu General de la Diputació de Tarragona

www.diputaciodelatarragona.cat

**Un monument,
un expedient**

**Els fons municipals al
Baix Penedès**

**L'expedient del
monument de la Batalla
de l'Ebre**

**Monument als herois
de l'Ebre**

DIPUTACIÓ DE
TARRAGONA

Número 4 - Març 2008

Un monument, un expedient

El passat mes d'octubre de 2007, el Govern espanyol aprovava la Llei de la Memòria Històrica, d'acord amb la qual, entre altres disposicions, s'havien de retirar dels espais públics tots aquells monuments i/o emblemes de l'etapa franquista. En el que pot ser considerat com una mesura de normalització de l'imaginari col·lectiu, s'hi comprenen aquells monuments sense valor artístic, implantats per imperatiu legal i, en molts casos, clonats perquè poguessin lluir en diverses localitats de la geografia espanyola.

No és pas el cas del monument que el 1964 es va erigir al bell mig del riu Ebre, a Tortosa, per commemorar la Batalla de l'Ebre. Certament fou una victòria dels nacionals, però alhora la Batalla de l'Ebre ha estat envoltada d'una aurèola mística al tractar-se de l'últim gran esforç republicà per capgirar una situació militar insostenible. Fet, a més, sota l'advocació dels "25 Anys de Pau". L'expedient que l'Arxiu Històric de la Diputació serva sobre la construcció del monument demostra sobradament que es tracta d'una obra d'art digna de ser perpetuada, encara que s'erigís per iniciativa i manament del règim franquista.

Bolduc_

Butlletí Cultural Informatiu de l'Arxiu General de la Diputació de Tarragona

Coordinadors:
Eugeni Perea - Arxiu General
Manel Güell - Arxiu Històric

Passeig de Sant Antoni, 100
43003 Tarragona
Tel. 977 296 614
eperea@altanet.org

C. Santa Anna, 8
43003 Tarragona
Tel. 977 235 032
mguell@altanet.org

Disseny i maquetació:
Unitat d'Imatge Corporativa i Disseny Gràfic de la Diputació de Tarragona

www.diputaciodelatarragona.cat

DIPUTACIÓ DE
TARRAGONA

Sumari_

Pòrtic

Un monument, un expedient

Assaig

Els fons municipals al Baix Penedès

Fons

L'expedient del monument a la Batalla de l'Ebre

Acció cultural

Recull de bibliografia i premsa

Les imatges de l'arxiu

"L'abans i el després d'un monument"

Els fons municipals al Baix Penedès

Des de la seva inauguració el 20 d'abril de 1995, l'Arxiu Comarcal del Baix Penedès s'ha imposat, com una de les seves prioritats, la classificació i la descripció dels fons municipals de la comarca. Igual que la resta d'arxius que integren el Sistema d'Arxius de Catalunya, ha vist reforçada la seva funció amb la Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i documents, que de manera explícita expressa a l'article 30 que els arxius comarcals rebran la documentació històrica i en fase semiactiva dels ajuntaments dels municipis de fins a deu mil habitants.

El creixement demogràfic que ha experimentat el Baix Penedès, que té una extensió de 295,6 km², ha estat espectacular de resultes de factors exògens, afavorits, en part, per una xarxa de comunicacions àmplia i acceptable, tant pel que fa a carreteres com a línies ferroviàries. Aquest progressiu flux de població prové principalment de l'àrea metropolitana de Barcelona, atès que s'han reconvertit segones residències en primeres. Fisiogràficament, el nord és una zona de muntanya, la menys poblada, que depèn, quasi exclusivament, de l'agricultura de secà. El centre és una zona plana, on s'ubiquen la majoria dels catorze municipis de la comarca; la seva economia es basa en la indústria i l'agricultura industrialitzada. Al sud, hi ha la plana del litoral, amb set quilòmetres de platja, on el turisme ha transformat radicalment el seu caràcter agrícola; és la zona més expansiva de la comarca. La seva capital, el Vendrell, ha esdevingut un centre de serveis que, en els darrers anys, està experimentant un gran desenvolupament del sector terciari.

En el moment de la seva obertura, l'Arxiu Comarcal només disposava del fons municipal del Vendrell i d'un

preinventari. Amb l'excepció de Cunit, que des de l'any 1994 té un tècnic al capdavant del seu arxiu administratiu, la resta de municipis de la comarca no tenien un arxiu organitzat. La tasca de l'Arxiu Comarcal del Baix Penedès ha estat conèixer la realitat municipal i intentar resoldre la problemàtica de cada fons municipal. En aquesta actuació, ha estat fonamental la subvenció anual atorgada per la Diputació de Tarragona des de l'any 1996, que ha permès contractar un tècnic per dur a terme tasques de classificació i d'inventari del patrimoni documental comarcal. D'aquesta manera, es van poder atendre els municipis amb menys recursos. En aquesta primera etapa, el tècnic contractat es desplaçava a l'ajuntament respectiu per ordenar, classificar i descriure el fons documental, aplicant el quadre de classificació publicat pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i el programari GAC. El primer cas fou la Bisbal del Penedès l'any 1996; després el van seguir Banyeres del Penedès i Sant Jaume dels Domenys.

La tasca de l'Arxiu Comarcal del Baix Penedès ha estat conèixer la realitat municipal

---

Pel que fa a Santa Oliva i Bellvei, la feina arxivística es va dur a terme des de l'Arxiu Comarcal, és a dir, es van dipositar temporalment els seus fons històrics i, una vegada acabada la feina, es van retornar als ajuntaments respectius l'any 1999. En el cas de Bellvei, però, la situació es va repetir, atès que a les dependències municipals es va trobar més documentació històrica, de manera que l'any 2000 es va haver de tornar a traslladar a l'Arxiu Comarcal per continuar amb la classifi-

cació i l'inventari; aquesta tasca finalitzà l'any 2001, però la documentació encara és dipositada a l'Arxiu Comarcal a l'espera que l'Ajuntament decideixi on ubicar-la definitivament.

Altres municipis han optat per signar un contracte de cessió en dipòsit de la documentació històrica i, per tant, el seu fons es troba a l'Arxiu Comarcal; és el cas del Montmell, Albinyana, Cunit i l'Arboç. El darrer conveni signat ha estat amb l'Ajuntament de Bonastre l'any 2005. En aquests moments, hi ha tres municipis que han manifestat la voluntat de dipositar la seva documentació històrica a l'Arxiu Comarcal: la Bisbal del Penedès, Santa Oliva i Calafell. Així, en total, l'Arxiu custodiarà la documentació de nou municipis de la comarca, inclosos el del Vendrell i el de Sant Vicenç de Calders. Resten, doncs, cinc municipis només que custodien la seva documentació històrica: Banyeres del Penedès, Llorenç del Penedès, Masllorenç, Sant Jaume dels Domenys i una part de Bellvei.

Altres municipis han optat per signar un contracte de cessió en dipòsit de la documentació històrica

---

A més de la recuperació dels fons històrics mitjançant els contractes de cessió en dipòsit, la implicació amb els municipis s'ha vist reforçada amb dues noves línies d'actuació. D'una banda, una vegada classificada i descrita la documentació objecte de la cessió, es considera necessari assessorar els ajuntaments per mantenir el sistema de gestió documental. Això comporta el desplaçament d'un tècnic de l'Arxiu a les oficines municipals per ensenyar al personal administratiu l'organització del sistema d'arxiu. D'aquesta manera, s'estimula la implicació de la institució en la gestió de la seva documentació. Aquesta tasca d'assessorament s'ha dut a terme a l'Arboç, a Llorenç del Penedès i,

aquest darrer any, a Bonastre. D'altra banda, l'organització d'aquests arxius municipals ha permès l'aplicació de les taules d'avaluació documental, ja que s'ha informat els ajuntaments de les possibilitats d'eliminar documentació; aquesta tasca s'ha dut a terme al Vendrell, l'Arboç, Llorenç del Penedès i Cunit.

Pel que fa a l'antiguitat dels fons municipals, llevat de l'excepció d'un document del 1438, en suport pergamí, corresponent al pagament d'un censal, que fou trobat a l'Ajuntament del Vendrell l'any 2006 i que s'ha convertit en el document municipal més antic custodiat a l'Arxiu Comarcal, s'ha de dir que els documents municipals més antics corresponen a la primera meitat del segle XVIII i d'altres a principis del segle XIX. Hem de destacar, però, dos aspectes del fons de Bonastre. En primer lloc, la conservació de dos documents de gran valor històric. Es tracta de dos capbreus: el *Llibre vell de capbreu*, de Lluís de Cervelló, abat del monestir de Sant Cugat del Vallès (1562), rubricat pel notari reial Martí Joan Franquesa d'Igualada, amb enquadernació de pergamí, escrit en català i llatí, de 96 pàgines, i el *Capbreu del lloch de Santa Madalena de Bonastra*, de Francesc Bernat de Pons, abat del monestir de Sant Cugat del Vallès (1694), rubricat pel notari reial Francesc Cervera, amb enquadernació de pergamí, escrit en català i llatí, de 81 pàgines. En segon lloc, s'ha de remarcar que Bonastre compta amb diverses sèries documentals molt completes del segle XIX, com ara correspondència, comptes i actes del Ple. Aquesta continuïtat documental també és característica de la documentació del segle XX.

En l'àrea de la restauració, l'actuació de l'Arxiu Comarcal s'ha centrat precisament en aquests tres documents antics citats anteriorment. Si bé l'estat de conservació del pergamí del segle XV de l'Ajuntament del Vendrell era bo, presentava doblecs, manca d'hidratació i pèrdues de suport. La interven-

ció que s'ha dut a terme ha consistit a hidratar el suport pergamí i a aplanar-lo. En el cas dels dos capbreus de Bonastre, l'actuació fou més complexa: d'una banda, el suport pergamí de l'enquadernació —el suport es va netejar, aplanar, consolidar i reintegrar— i, de l'altra, el suport paper del document —es va desinfectar, descosir, es van elaborar tires termofusibles, es va netejar, reaprestar, consolidar, reintegrar, laminar, aplanar i cosir. A més, es va aprofitar per extreure l'enquadernació del capbreu del 1694, atès que contenia un pergamí datat el 1590.

Aquestes actuacions arxivístiques a la comarca del Baix Penedès han donat peu a diferents actes de difusió cultural del patrimoni documental municipal. El primer fou l'acte de lliurament de l'inventari del fons documental de l'Arboç, que va tenir lloc el 4 de

juny de 2005 i que va acollir una conferència de l'historiador Pere Simón Abellán titulada "Una ullada als fons documentals de l'Ajuntament de l'Arboç"; a més, es presentà una exposició de reproduccions fotogràfiques de documents significatius del fons municipal. Tant la conferència com l'exposició es van presentar a l'Institut d'Educació Secundària de l'Arboç, l'abril de 2006, en el marc de les jornades culturals del centre educatiu.

El segon acte va ser una xerrada sobre el tractament, la difusió i les mesures de conservació i restauració del fons municipal de Bonastre, que va tenir lloc el 21 d'abril de 2006, a càrrec de les arxiveres Nativitat Castejón i Maria Garcia, i la restauradora Montserrat Boada. Un any després, el 21 d'abril de 2007, es va fer l'acte de lliurament de l'inventari del fons documental de

Fons	Població 1998	Població 2006	Tipus d'ingrés	Inventari	Metres lineals descrits	Eliminació documental	Localització
Albinyana	1.184	2.239	Cessió en dipòsit, 8 de gener de 1999	1748/1900	23		ACBP
L'Arboç	3.427	5.126	Cessió en dipòsit, 28 d'abril de 2000	1826-1998	95,3	7,6 m.l.	ACBP
Banyeres del Penedès	1.595	2.751		1817-1996	104		Ajuntament
Bellvei	1.273	2.016		1840-1999	92		ACBP/AjuntamentL
a Bisbal del Penedès	1.744	3.313	Cessió en dipòsit, en tràmit	1812-1990	42,5		Ajuntament
Bonastre	328	598	Cessió en dipòsit, 8 de novembre de 2005	1562-1995	17,5		ACBP
Calafell	10.576	23.473	Cessió en dipòsit, en tràmit	1565-1864			Ajuntament i biblioteca pública
Cunit	4.849	11.232	Cessió en dipòsit, 8 de gener de 1999	1738-1989	41,3	24 m.l.	ACBP
Llorenç del Penedès	1.460	2.111		1856-2004	68,3	3,4 m.l.	Ajuntament
Masllorenç	421	523		1722-1989	45		Ajuntament
El Montmell	404	1.378	Cessió en dipòsit, 5 de febrer de 1998	1846-1970	18,9		ACBP
Sant Jaume dels Domenys	1.359	2.163		1867-1996	110		Ajuntament
Santa Oliva	1.972	3.206	Cessió en dipòsit, en tràmit	1710-1981	120		Ajuntament
El Vendrell	20.002	33.768	Conveni creació de l'Arxiu Comarcal, 26-04-1983	1438/1768-2004	673,1	94,1 m.l.	ACBP
Sant Vicenç de Calders			Agregat al Vendrell el 1946	1823-1949	13,5		ACBP
Total	50.597	93.897		1438-2004	1.464,4	129,1 m.l.	

Bonastre, que va acollir una conferència titulada "Bonastre: la història d'un poble", a càrrec del doctor Lluís Navarro Miralles. Al mateix temps, com en el cas de l'Arboç, es presentà una exposició de reproduccions fotogràfiques de documents significatius del fons municipal.

A tall de conclusió, es pot dir que es continuarà en aquesta línia de feina, tant amb els fons municipals

històrics, custodiats a l'Arxiu Comarcal, com amb els municipis que mantenen el seu fons documental. És a dir: s'organitzaran, es descriuran i es preservaran els fons, a més d'oferir assessorament i fer-ne una difusió cultural._

Nativitat Castejón Domènech

Directora de l'Arxiu Comarcal del Baix Penedès
acbaixpenedes.cultura@gencat.net

Els Ferriz, una exemplar família de funcionaris

Dos empleats de la Diputació, possiblement familiars propers, van treballar per a la Corporació durant més de mig segle. El primer era Pasqual Ferriz Gené, que hi havia ingressat el 10 de febrer de 1834, com qui diu, recent creada la Diputació. Hi va romandre 47 anys "*de buenos y continuados servicios al Gobierno y a la provincia...*", com a oficial 1^a. de Secretaria, de manera que havent-se jubilat el 17 de maig de 1881, la Corporació va acordar posteriorment doblar-li la pensió fins a les 2.000 pta. anuals. El 25 de maig de 1888 havia mort recentment i la seva vídua Antònia Corbella Bosch demanava un parell de pagues per subvenir a les despeses de sepeli, però atenent l'augment de la pensió el 1881, se li va denegar.

L'altre Ferriz, fou Francisco Ferriz, a qui ja trobem l'últim dia de març de 1876, com oficial arxiver de la Diputació, sol·licitant un augment de sou. A mitjans de maig següent, era nomenat per a la nova plantilla d'empleats, com a oficial a Hisenda; posteriorment passà a Secretaria. Fins al novembre de 1883 no se'l va incloure a la llista dels augments graduals de sou. Llavors Francisco Ferriz, ja devia constituir un problema per Personal "*ya por su avanzada edad, cuanto por sus achaques y falta de salud, se vé con frecuencia imposibilitado de poder concurrir a la oficina*", i en un informe per als pressupostos generals de 1886/87, hom recomanava passar-lo a la situació passiva i consignar-li 2/3 parts del sou. No durà gaire més, ja que moria l'11 de març de 1887, traspàs sentit a la Corporació, ja que motivà "*consignar en acta su sentimiento por la pérdida de un empleado modelo de honradez y laboriosidad*". Els seus més de 40 anys de serveis pesaren molt per tal que a la vídua, Antònia Borràs, li concedissin una mesada més, tot i que ella, el què havia demanat havia estat una pensió de viudedat.

AHDT, Actes, 1881, p. 69-70d, 27, 34 i 49-50; 1888, p. 164; 1876, p. 136; 59d; 1886, p. 102 ; 1886, p. 23d. i 27d; 1887, p. 51, 16d i 29d.

L'expedient del monument a la Batalla de l'Ebre

Amb motiu dels "25 Años de Paz", l'any 1964 el Govern espanyol va impulsar l'erecció d'un gran monument commemoratiu de la Batalla de l'Ebre. L'expedient administratiu que se serva als compactes de l'Arxiu Històric de la Diputació [Obres Pùbliques, Cpf., núm. 456] conté els principals detalls de les obres dutes a terme.

El projecte

Segons la memòria administrativa que seguim, es va escollir Tortosa "por el gran símbolo que la ciudad encierra en orden a la gran Batalla del río que la atraviesa". Al mig de la llera del riu, havia quedat un dels pilars de l'antic pont "volado por los rojos en su retirada a la margen izquierda en abril de 1938, cuando los Ejércitos Nacionales, en su victorioso avance, llegaron desde Aragón al Mediterráneo". Convenientment rehabilitat, aquest pilar abandonat podia ser el basament d'una magna obra que tindria en la seva verticalitat la grandesa que d'ella esperaven les autoritats franquistes. La descripció del monument era com segueix:

"Sobre dicho pilar se construye, pues, el citado monumento, que consta de dos torres de hierro: la principal tiene una altura de veintiséis metros y sostiene una figura de bronce dorado, de cinco metros, representando a un combatiente levantándose con gesto apasionado en ademán de colocar una estrella en la bóveda celeste. En su frontal, esta torre lleva una gran Cruz de Santiago. La otra torre, delantera en el sentido de aguas abajo del río, tiene dieciséis metros de

altura y está presidida por un águila de hierro que lleva entre sus garras el Víctor del Caudillo. En la parte posterior del monumento, una gran cruz metálica de doce metros evocará a todos los muertos en la batalla. La estrella con la que culmina el monumento es de duro aluminio, con varillas de plástico y cobre formando las puntas; en su interior, una lámpara de mercurio de mil Watios dejará escapar por pequeños ojos de vidrio los rayos luminosos. La torre principal estará también iluminada mediante vitrales colocados en el gran armazón de hierro para la salida de luz proyectada por un sistema de iluminación interior, que realzará las cruces y desgarrones a modo de metralla formados en el cuerpo de la torre metálica".

Cal admetre que d'imaginació, sí que en tenien. La memòria presentada per l'autor del monument, l'escultor Lluís Maria Saumells, permet resseguir les principals fites assolides en la seva construcció.

Les obres

La història del monument s'iniciava no més tard del 27 de novembre de 1962, data en la qual Saumells era convocat pel governador civil Rafael Fernández Martínez a una reunió amb el president de la Diputació, Antoni Soler Morey, i l'alcalde de Tortosa, Joaquim Fabra. D'aquella reunió sortí l'encàrrec d'una maqueta del futur monument a la Batalla de l'Ebre. El 3 de desembre següent, la maqueta ja era feta, i el governador civil se l'enduia joiós a Madrid. En vindrien dues més, de maquetes, una feta a escala més gran, i

una tercera realitzada en ferro, ja que els enginyers desaconsellaven que s'efectués amb ciment armat i s'inclinaven per la utilització del ferro; aquesta última era llesta el 9 de març de 1963.

La construcció del monument comptà amb el concurs de diverses cases i empreses comercials del sector de la construcció: Agroman, per a l'estudi tècnic del projecte; Hijos de Miguel Mateu, per a l'execució dels treballs en ferro; Barrera y Casanovas, de Barcelona, a qui competia l'estel que coronava el monument; Talleres Vda. Morros, també de Barcelona, que executà l'àliga de ferro; Fundición de Valls, la figura de bronze del combatent; Reventós, de Barcelona, els vitralls; Lumex, de Barcelona, els treballs d'enllumenat, etc.

Les principals fites de la construcció van comptar amb la presència del governador o de la Diputació en ple, traslladada expressament per a l'ocasió. El ministre de Marina visitava el taller de Saumells el diumenge 30 de desembre de 1962 per admirar la segona maqueta. Un altre diumenge, el del 19 d'abril de 1964, era el ministre d'Informació i Turisme, Manuel Fraga Iribarne, qui tenia ocasió de visitar les obres del monument.

Els basaments

El basament del futur monument a la Batalla de l'Ebre el constituïa un pilar de l'antic pont de la Cinta. Aquest pont havia estat construït el 1895, i era inaugurat el 25 de maig pel ministre de Foment, el tortosí Bosch i Fustegueres. Durant una pila d'anys va substituir l'únic enllaç fluvial que hi havia fins aquell moment, el típic pont de barques, incendiat el 4 de juny de 1892. L'informe sobre el basament conclouïa que *"podemos afirmar con extraordinaria aproximación que la columna está hincada unos 17 metros en el lecho firme del río. Construida por sistema de pilotaje, clavado mediante potente martinete, cual sistema se adoptó*

dadas las características del terreno, tanto para los estribos como para la pilastra del puente".

Es va muntar un caixó de fundació i es baixà a metre i mig sota el nivell del riu (26 d'agost de 1894), per posteriorment emplenar-lo de formigó hidràulic (12 de novembre següent). Les proves de resistència van consistir a posar-hi a sobre 32 tones ("8 carros tirados por sus correspondientes caballerías"). El pont aguantava una càrrega de 30 kg per m², o sigui 270.000 kg, al llarg dels seus 118 m de llarg per 7,6 d'ample.

S'havia previst que les obres s'enllestirien a finals d'abril de 1964, però el monument no va estar completament acabat fins al 13 de novembre següent.

L'autor

L'artífex del monument fou l'escultor tarragoní Lluís Maria Saumells Panadès, director de l'Escola-Taller d'Art de la Diputació, que féu un acurat seguiment de la marxa de les obres, la qual es pot apreciar a través de les fotografies en paper blanc i negre que adjunta a l'expedient.

Saumells dedicà a aquell monument dos anys de la seva vida productiva, durant els quals hagué de renunciar a qualsevol altre encàrrec. A més del projecte original del monument, muntà les tres maquetes d'escaiola i les tres posteriors de ferro del projecte, modelà la figura del combatent, executà en ferro l'àliga monumental, projectà i dirigí la creació del gran estel en alumini i plàstic, que coronaria el monument, dissenyà la creu monumental, el Víctor i l'encofrat de la pilastra, féu pintar el monument, etc. Les seves recomanacions estalviaren un quart de milió del cost final, al fondre l'àliga en ferro en lloc de bronze, com s'havia determinat en un principi. L'insigne artista assegurava haver fet una cinquantena de viatges a Tortosa, més de

setanta a Barcelona i un a Madrid, sense dietes, rescalant-se únicament de les factures d'hotel.

L'import del monument s'estimava al voltant dels 3.500.000 pessetes de l'època, "no habiéndose podido formular un presupuesto concreto ante la circunstancia de que la totalidad de piezas que intervienen en su estructura son originales y escapan a la producción ordinaria".

L'expedient

El contingut de la capsa relativa al "Monument a la Batalla de l'Ebre a Tortosa" [Obres Públiques, Cpf., núm. 456 (1964)], consta de cinc carpetes: "Obras Lumex", "Obras Hijo de Miguel Mateu", "Subscripción pro monumento Batalla del Ebro", "Facturas varias" i "Informes varios".

Majoritàriament, hi ha cartes, oficis, minutes, factures i pressupostos de diversa índole i magnitud. Destaquen la tercera i la cinquena carpeta, per la qualitat de les dades que s'hi troben. Al tercer, llistes de pobles de la província, amb diferents dates, on consten les quantitats recaptades per contribuir al finançament del monument. La última carpeta és el que conté els documents més interessants, com per exemple:

- "Informe sobre la construcción de la columna del puente de Nra. Sra. de la Cinta", Tortosa, 8-1-1963.
- "Proyecto de iluminación del 'Monumento a los héroes del Ebro'", Barcelona, 7-1-1964.
- [Memòria] "Monumento a la Batalla del Ebro, en aguas del mismo río a su paso por Tortosa", Tarragona, 22-2-1964. (Conté tres fotografies en paper, b/n, que mostren l'estat del piló abans i després de les obres de basament).
- "Informe de los trabajos y proceso de ejecución del monumento a la "Batalla del Ebro" eri-

gido en Tortosa que presenta el autor del proyecto Luis María Saumells Panadés. Tarragona, noviembre de 1964", 4 f.

Hi consten, igualment, una sèrie de fotografies en paper, b/n, demostratives de la marxa dels treballs de construcció del monument, des de l'estat inicial del piló, passant per les diferents fases de la construcció, fins al monument final. Vuit van en un sobre a banda (set de 13x18 cm i una de 10x15 cm), i n'hi ha tres més aferrades a la Memòria de 22-2-1964 (també de 13x18 cm). El projecte d'enllumenat de l'empresa Lumex, a més del croquis del monument, també n'adjunta algunes més relatives a diverses connexions del servei d'enllumenat que havien anat a càrrec seu (la Sagrada Família, el camp de futbol de les Corts, etc.).

* * *

L'any 1966, el Generalíssim en persona inaugurava el monument. Una vintena d'anys després, amb el canvi de règim, l'Ajuntament tortosí va fer-hi retirar alguns dels símbols franquistes, entre els quals el Víctor, anagrama personal del Dictador.

Allò que, principalment, podem copsar a l'examinar aquest expedient és el seu innegable caràcter artístic. Pensat, dissenyat i executat per un dels artistes més importants que hem tingut a les nostres comarques, l'escultor Lluís Saumells, el monument fou fruit d'un moment històric, però no té clons enlloc més, ni es pot considerar, en si mateix, una exaltació pròpiament franquista. El monument a la Batalla de l'Ebre s'ha de considerar més un homenatge als morts en aquell terrible combat que no pas una mostra de la política de l'anterior règim, i en aquest sentit és del tot encertat exceptuar-la del muntant monumental que blasma la Llei de Memòria Històrica. El nou Pla d'Ordenació Urbana de Tortosa, malgrat alguns elements de simbologia franquista que encara conserva, el cataloga com a Bé Integrant del Patrimoni Cultural Català.

Exposició documental sobre Pau Casals

A principis d'octubre de 2007 va tenir lloc l'exposició "Pau Casals i l'exili", que mostrà un recull de més de cent documents inèdits de Pau Casals. El fons documental exposat plasmava la tasca que l'insigne músic català va desenvolupar a l'exili, sempre en ajut de compatriotes, amb diners, amb música o amb altres activitats. El fons es compon de llistes de donacions, epistolaris als personatges més importants de l'època, rebuts, fotografies, etc._

Fons documental de la Fundació Pau Casals
[www.paucasals.org/ca/COLLECTIONS-I-RECERCA-fons-documental]

Presentació del *Recull* núm. 10, de Santa Coloma de Queralt

El dia 15 d'agost del 2007 l'Associació Cultural Baixa Segarra de Santa Coloma de Queralt presentà el número 10 del seu anuari *Recull*. En aquest volum s'inclouen un total de nou articles sobre humanitats. Dos d'ells tracten de la restauració de patrimoni: Pau Arroyo i Agit Serrano escriuen sobre les pintures de la volta de l'escala del castell dels Comtes, i Mercè Bruned, en companyia d'Anna M. Miralles, sobre la intervenció en les Fonts de les Canelles. La història medieval va a càrrec del reusenc Jordi Morelló, amb un treball sobre la fiscalitat dels municipis de la baronia

de la Llacuna en el segle XIV; segueix el cerverí Josep M. Llobet, que el dedica als conflictes de Conesa amb Montblanc. L'edat moderna la tracten el tarragoní Manel Güell, amb una recerca sobre la biografia de Rafael de Biure de Montserrat, senyor de Vallespinosa, i les seves activitats bandoleres (1570-1634), i la selvatana Roser Puig Tàrrach, que analitza els fluxos migratoris que sortiren de la comarca per instal·lar-se a Reus, en el segle XVIII. Posteriorment, la mateixa autora, juntament amb el montblanquí Josep M. T. Grau, comenten un inventari del convent de la Mare de Déu de la Mercè de Santa Coloma de Queralt, de l'any 1836. Sobre la base de la història oral hi ha dues aportacions, la primera de la mà de M. Rosa Boladeras Calaf sobre records de Santa Coloma i la segona sobre la Pobla de Carivenys de Pelegrí Segura Trullols._

Jornada de biblioteques i centres de documentació de museus

Amb data 22 d'octubre de 2007, a la sala d'actes del Museu Marítim de Barcelona es va desenvolupar la jornada de biblioteques i centres de documentació de museus "Cap a una gestió integral de la informació". El plantejament inicial de la jornada era proporcionar la gestió més correcta d'un sector en moviment i renovació constant com és el dels serveis d'informació dels museus, "en definitiva, quin paper han de jugar els museus del s. XXI en els camps de la difusió del coneixement i de la recerca".

La jornada s'inicià a les 9 h i, després d'un recés de dues hores, a la tarda continuà fins a les 17 hores. Les ponències es dividien temàticament en el tractament

informatiu de les biblioteques dels museus i dels centres de documentació. Sobre aquests últims, destaquem les intervencions d'Enric García ("Cap a un centre de documentació total: el Centre de Documentació Marítima"), Alfons Garrido ("Experiència i innovació en documentació marítima: la visió de Documare"), Margarida Loran ("La gestió de la informació als museus: una funció en evolució") i Eulàlia Morral ("De museu a centre de coneixement. Trajectòria i perspectives del CDMT").

Façana principal del Museu Marítim de Barcelona
[www.museumaritimbarcelona.com/default.asp?idApartado=103]

Taller d'introducció a la fotografia històrica al CIMIR

Els dies 2, 3 i 4 de novembre de 2007 tingué lloc al Centre de la Imatge Mas Iglésias de Reus (CIMIR) un taller d'"Introducció a la fotografia històrica", impartit pel fotògraf i investigador tècnic Xosé Gago Pesqueira. L'objectiu principal del taller va ser apropar els alumnes a les antigues tècniques de manipulació fotogràfica, rudimentària i artesanal, per tal de reprendre alguns dels antics procediments i aplicar-los a la tècnica actual per aconseguir una qualitat de les imatges més bona.

Vila-seca reescriu la Història a través dels seus documents

L'especialista en cal·ligrafia Oriol Miró copià, per encàrrec de l'Ajuntament de Vila-seca, tres dels documents més importants de la població. Destaca la donació i confirmació de la carta de repoblació del cavaller

Ramon d'Olzina, datat el 2 d'octubre de 1208, i que l'any vinent celebrarà el seu 800è aniversari. Un altre dels documents que copià fou l'atorgament de la propietat del castell vila-secà en favor de Berenguer d'Olzina, datat a Perpinyà el 26 de març de 1212. Ambdós estan escrits en lletra gòtica notarial, que reproduí fidelment el cal·lígraf Miró, i es troben guardats a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, que en facilità sengles microfilms.

Un nou arxiu per als protocols notariais catalans, a Barcelona

El passat 21 de novembre de 2007, el conseller de Cultura i el vicedegà del Col·legi de Notaris de Catalunya signaren un conveni pel qual es comprometen en la conservació dels protocols notariais generats a Catalunya. L'acord preveu la construcció d'un nou arxiu general de dipòsit dels protocols notariais de més de 25 anys i menys de 100, de la qual s'encarregarà el Col·legi de Notaris de Catalunya, dotant el nou equipament del personal i les instal·lacions necessàries. L'objectiu és impulsar la conservació d'aquest material documental a fi que els investigadors d'Història i tinguin accés.

Jornades "Tarragona a l'època de Cristòfor Colom"

L'Arxiu Històric de Tarragona, juntament amb la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona i el Centre d'Estudis Colombins, va celebrar, entre el 8 i el 9 de novembre de 2007, unes jornades d'estudi i debat sota l'epígraf "Tarragona a l'època de Cristòfor Colom". Les jornades pretengueren aprofitar el vessant tarragoní de l'aventura colombina (un dels principals col·laboradors del Descobridor fou el tarragoní Miquel Ballester), i es van dividir en tres blocs. En primer lloc, els professors

de la URVT Lluís Navarro Miralles i Maria Bonet Donato, el director de l'Arxiu Comarcal de les Terres de l'Ebre, Albert Curto, i el Dr. Joan Bada, de la UdB, van fer sengles exposicions sobre l'època colombina: "Europa entre dos segles: les conseqüències d'una expansió" (Navarro), "Tarragona al segle XV. Consolidació d'un centre econòmic regional" (Bonet), "El conflicte del blat a la Baixa Edat Mitjana: el cas de Tortosa i Tarragona" (Curto) i "La Inquisició a Tarragona al segle XV: el cas d'Andreu Colom" (Bada). El segon dia de les Jornades es desenvoluparen quatre intervencions més, una a càrrec de la Dra. Isabel Companys comentant la documentació de Tarragona del segle XV conservada a l'AHT, una altra de Montserrat Sanmartí sobre l'escripció de Colom, i dues més sobre la catalanitat de Colom, a cura dels membres del Centre d'Estudis Colombins Ernest Vallhonrat i Antoni Soler. Es va projectar el documental *Enigma Colom* de Discovery Channel, i a la tarda tingué lloc una taula rodona amb els conferencians del dia, moderada per l'expert Francesc Albardaner. La cloenda de les Jornades anà a càrrec de Ramon Alberch, subdirector general d'Arxius de la Generalitat de Catalunya, Joaquim Arenas, president del Centre d'Estudis Colombins, Montserrat Duch, directora de l'Escola de Postgrau i Doctorat de la URVT, i Ricard Ibarra, director de l'AHT.

Exposició de pergamins a l'AHT

El 10 de gener de 2008 va ser inaugurada l'exposició "Pergamins segellats de l'Arxiu Històric de Tarragona",

a les 20 h, a la seu dels Serveis Territorials del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya a Tarragona. L'acte, celebrat sota el patrocini d'aquest departament, fou obert pel subdirector general d'Arxius, Ramon Alberch i Fugueres, i el director dels Serveis Territorials, Adam Manyé i Sardà, i comptà amb la presència dels mitjans de comunicació i de considerable públic.

Exposició sobre documents confiscats a l'ACRB

L'Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre (ACRB) va ser la seu, el passat 5 d'octubre de 2007, de la inauguració de l'exposició "El retorn dels documents confiscats a Catalunya". Ramon Alberch, subdirector general d'Arxius de la Generalitat de Catalunya, va assistir a l'acte; també ho van fer el president del Consell Comarcal de la Ribera d'Ebre, Josep Solé Arnal, el director dels Serveis Territorials de Cultura de les Terres de l'Ebre, Xavier Vega, i l'alcalde de Móra d'Ebre.

Exposició de l'ACRE
[www.tinet.cat/portal/sheet-show.de?id=13251]

ANDRÉS GALLEGO, JOSÉ. "El archivo del cardenal Gomá (1936-1939)". *Anuario de Historia de la Iglesia*, 15 (2006), 287-292.

L'aparició del VIII tom de l'Archivo Gomá (octubre-desembre de 1937) dóna peu al responsable de les transcripcions a fer-ne una mena de presentació, en la qual exposa el nomenament de Gomà per a la seu arquebisbal toledana, i en fa uns breus traços biogràfics. Quasi tota la documentació particular del cardenal ribetà va ser destruïda en temps de la Guerra Civil; la que queda, d'ençà de juliol de 1936, és la que aquest autor, conjuntament amb Antonio M. Pazos, va publicar, i es va conservar perquè l'esclat de la guerra es va produir quan Gomà era al nord, prenent aigües termals. Acaba comentant succintament el contingut de la documentació transcrita i la seva relació amb els principals esdeveniments polítics i militars del moment.

BALLESTER VALVENY, NÚRIA. "La Fundació Pau Casals diposita a l'Arxiu Nacional documentació del fons Pau Casals". *ANC. Butlletí de l'Arxiu Nacional de Catalunya*, 16 (maig 2007), 7-8.

Notícia de la cessió a l'Arxiu Nacional de l'arxiu de l'inigne músic, per part de la seva vídua. El fons conté principalment documentació referida al període de l'exili a Puerto Rico (1957-1973), i completa el ja existent a l'esmentat Arxiu (1876-1956). L'operació ha estat tramitada per la Fundació Pau Casals, que ha tingut cura des de 1998 de la gestió, inventari i conservació del fons. S'hi poden trobar: partitures musicals, correspondència, diaris, carnets, agendes, manuscrits, articles

d'opinió, fotografies, etc., amb el denominador comú de donar informació sobre la vida personal i pública de Pau Casals.

GRAU I PUJOL, JOSEP M.; PUIG I TÀRRECH, ROSER. "Un inventari patrimonial del convent de la Mercè de Santa Coloma de Queralt després de l'exclaustració (1836)". *Recull*. Associació Cultural Baixa Segarra, Santa Coloma de Queralt, núm. 11 (2007), 29-44.

Anàlisi de l'inventari de béns mobles i immobles del convent mercedari de Santa Coloma de Queralt realitzat un any després de l'exclaustració del 1835 pel notari colomí Francesc Astort, a instàncies de l'Ajuntament. Tot i la poca exhaustivitat en la descripció de la biblioteca i arxiu, s'esmenten un breuari, tres volums en quart de Pastorini, quatre de Berti, tres dels sermons de Quaresma del Padre Andrés, sis de Pantaleón Garcia, set de Giuseppe Constantini i 13 volums de l'*Año Cristiano*. De manuscrits, hi ha diferents capbreus enquadernats en pergamí, escriptures soltes de creació de censals, un pergamí d'autenticació de relíquies, un llibre d'òbits de la comunitat (1756-1835), una butlla del papa Benet XIII i documentació diversa. Part d'aquesta documentació fou salvada per Mn. Segura i posteriorment s'ingressà a la Biblioteca Pública Episcopal del Seminari de Barcelona, on els autors han descrit el seu inventari actual.

GUDAYOL, ANNA. "Fonts per a l'estudi de la història del llibre i de les biblioteques a la Biblioteca de Catalunya". *Ítem*, 42 (2006), 129-149.

Descripció sumària dels principals fons documentals relatius al món del llibre: editores, impremtes, biblioteques públiques i particulars, llibreries, etc. L'objectiu és facilitar als investigadors l'accés a una documentació que els permeti l'estudi de la història del llibre a Catalunya. Aquesta tasca la va iniciar la Biblioteca Bergnes de las Casas, també la secció de Manuscrits de la Biblioteca de Catalunya; té alguns fons complementaris d'interès l'Arxiu Nacional. Entre els fons cedits que custodia la Biblioteca de Catalunya, es descriuen: impremtes (Montaner y Simon, Espasa, La Renaixença, Rosa Vera, Seix Barral, La Magrana), llibre-

ries (Babra, Porter —de Montblanc—, Confraria de Llibreters de Barcelona, Societat de Bibliòfils, Institut Català de les Arts del Llibre, Cambra Oficial del Llibre) i biblioteques particulars (Marià Aguiló, Eudald Canibell, Ignasi de Janer, Ramon Miquel i Planes, Ernest Moliné i Brasés, Frederic Travé). Segueix després un apartat dedicat, a tall de calaix de sastre, a documentació de diversa índole: dossiers bibliogràfics, manuscrits o divers material de treball, i acaba amb un apartat final ressenyant breument els fons custodiats per l'ANC, les editorials Teide, Nova Terra, Salvat, etc._

L'acadèmia de cecs de la Diputació de Tarragona

Annexa a la Casa de la Beneficència, depenia de la Diputació de Tarragona una acadèmia de cecs on s'acullia els vaillets invidents de la província i se'ls procurava ensenyar tot allò que els pogués ésser útil de grans. No podem parlar de les condicions en les que hi eren acollits, però sabem que a finals de novembre de 1876, es comunicava la baixa d'un alumne, José Anguera Batista *"por haber desaparecido de dicho asilo"*. Una de les bases de l'ensenyament dels invidents, era la música, però el 20 de març de 1877, la Corporació suspenia l'adquisició d'instruments de música, *"En atención al estado de la Caja provincial y a las obligaciones urgentes que sobre la misma pesan"*. Els que usaven devien ser vells i de poc profit, el juliol següent, en regalaven un parell a dos interns com a recompensa pel seu bon comportament. El més de novembre, el director de l'acadèmia aconseguia aprobar l'adquisició d'un piano i d'un violoncel, per un import de 1.075.- pta., però sense esperar més tràmits, els adquirí extralimitant-se en llurs funcions. També adquirí diversos instruments més per 565.- pta.; el març de 1881 es pagaven 250.- pta. més per l'adquisició d'un contrabaix i d'un violoncel i el desembre de 1882, 117.-. El 6 de maig de 1881, el professor de l'acadèmia Josep M. Serrat, demanava la concessió d'un premi per recompensar els treballs dels seus deixebles en un certàmen artístic musical. Serret demostrà ser un bon professional *"celoso e inteligente..."*, amb el qual l'escola experimentà *"notables adelantos..."*. Onze anys després, al front de l'acadèmia hi era el seu fill, Àngel Serret Pla, que era nomenat el 19 de febrer de 1892 amb oposició del diputat Segura, que advocava per suprimir la plaça *"dado el corto número de alumnos"*.

AHDT, Actes, 1876, p. 363; 1877, p. 86, 245, 79 i 96; 1878, 4d, 9d, 12 i 187; 1879, p. 18d; 1881, p. 56, 19d, 24d, 34d i 81; 1882, p. 301; 1884, p. 194-195.

“Digitalitzen el fons de Robert Gerhard a Valls per preservar i difondre l’obra del compositor”. *Més Tarragona* (dimecres, 18-7-2007), 16.

GARCIA, JAUME. “El nuevo Arxiu Històric [Reus] estará listo el primer trimestre de 2010”. *Diari de Tarragona* (dijous, 26-7-2007), 12.

SECO, EDURNE. “Aprobado el derribo de Cal Chap que dará paso al Arxiu Comarcal [Reus]”. *Diari de Tarragona* (divendres, 14-9-2007), 15.

MORENO, GUSTAU. “Cultura priorita les obres de la catedral, el dipòsit de l’arxiu i la muralla de Tortosa”. *El Punt* (dijous, 18-10-2007), 36.

RIBA, TIAN. “El Govern no preveu unificar els arxius dels expresidents de la Generalitat. El llegat de Macià, Companys, Pujol i Maragall és a l’Arxiu Nacional, mentre que el de Tarradellas és a Poblet”. *El Punt* (dimecres, 24-10-2007), 20.

CABRÉ, JORDI. “Un escribiente en la corte de Vila-seca. El calígrafo Oriol Miró copiará con la misma letra —gòtica notarial— tres textos que documentan la etapa medieval de la ciudad”. *Diari de Tarragona* (diumenge, 28-10-2007), 19.

M. TONO I F. MONTOYA. “El Nàstic ‘blinda’ su memoria. La entidad grana cede su fondo documental desde 1886 al Arxiu Històric de la Ciutat de Tarragona. Todo el material recogido formará parte de un museo en la futura Ciutat Esportiva de Campclar”. *Diari de Tarragona* (dimecres, 31-10-2007), 38.

FILELLA, CARINA. “L’Arxiu Històric de Tarragona munta unes jornades sobre la catalanitat de Cristòfor Colom”. *El Punt* (diumenge, 4-11-2007), 36.

MARSAL, JOSEP MARIA. “Colón en Tarragona. El Arxiu Històric i la URV organizan dos días de estudio y debate sobre la situación de la ciudad y su entorno en la época del descubridor de América”. *Diari de Tarragona* (dijous, 8-11-2007), 40.

“El archivo [Municipal de Tarragona] recibe 25.000 euros de la Generalitat”. *Diari de Tarragona* (diumenge, 25-11-2007), 13.

“El mes vinent s’adjudiquen les obres de l’Arxiu Històric Municipal de Reus”. *Més Tarragona* (dijous, 29-11-2007), 10.

MORALES, JOAN. “El derribo de Cal Chap da paso al inicio de las obras del Arxiu Històric [de Reus]. Será la primera pieza del futuro edificio de equipamientos que también albergará un Centre d’Atenció Primària, viviendas y un aparcamiento”. *Diari de Tarragona* (dijous, 29-11-2007), 14.

BORBONÈS, NATÀLIA. “Comencen a buidar el solar on hi haurà el nou arxiu històric de Reus. L’equipament, que costarà tres milions d’euros, obrirà l’any 2010”. *El Punt* (dijous, 29-11-2007), 36.

ROCA, N. “Bricall critica que l’administració no hagi donat ‘suport oficial’ a l’arxiu Tarradellas. Poblet va acollir ahir el I Simposi d’Història sobre Josep Tarradellas en motiu del 30è aniversari del seu retorn”. *El Punt* (dissabte, 1-12-2007), 33.

ANC. Butlletí de l’Arxiu Nacional de Catalunya. Núm. 17 (juliol 2007): Editorial: “L’Arxiu Nacional recupera el fons del Parlament de Catalunya (1932-1939)”; M. G. BOFILL I J. PALOMAS. “El sumariíssim d’urgència 4.474 contra Agustí Duran i Sanpere”; C. GUASCH. “El ferrocarril de Vilanova: primer pas de la connexió directa entre Barcelona i Madrid”; J. FERNÁNDEZ TRABAL I P. FRAGO. “El fons del Parlament de Catalunya (1932-1939), recuperat al Mas Perxés”; Noticiari: “L’Escola d’Administració Pública de Catalunya: un model de formació de funcionaris”; “S’amplia la descripció dels expedients d’interns dels fons penitenciaris de la postguerra i el primer Franquisme”; “La recuperació dels arxius de dues empreses barcelonines: Fabra & Coats i Arañó”; “Ingrés de dos fons familiars: família Font de Barcelona i el Reguer de Tavèrnoles”; “Edició del catàleg de l’exposició: ‘Guerra Civil a Catalunya. Testimonis i vivències’”; “La jornada de fons documentals de músics a Catalunya”; “Novetats en el programa ‘Els nostres documents fan història’”; “Jornada de portes obertes a l’Arxiu Nacional de Catalunya”; Ingressos; Agenda; L’ANC a la premsa.

Arxius. Butlletí de la Subdirecció General d’Arxius. Núm. 50 (estiu 2007): Editorial: “La publicació de la Norma de Descripció Arxivística de Catalunya (NODAC)”; Qüestions de treball: J. FERRER. “El projecte ‘Hemeroteca Comarcal del Ripollès’”; Noticiari; Rerefons: J. FERNÁNDEZ

TRABAL. "El fons del Parlament de Catalunya (1932-1939) trobat al mas Perxés d'Agullana"; A. VILLARÓ. "Memòries d'un arxivador de secà"; Bibliografia.

L'Arxiu t'informa. Butlletí de l'Arxiu Municipal de Cambrils [www.cambrils.org]. Núm. 13 (juny 2007): "Una exposició i un llibre pels 50 anys de la Fira de Cambrils"; I. MARTÍ. "Les relacions entre el barri de la Platja i l'Ajuntament de Cambrils, ara fa un segle". Núm. 14 (setembre 2007): E. GORT. "Alguns documents de l'Arxiu Municipal de Reus relacionats amb Cambrils"; J. SALCEDA. "Documentació sobre la verge del Camí a l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona".

Butlletí Informatiu de l'Associació d'Arxivers de Catalunya [www.arxivers.com/idadmi/docs/Butlletí]. Núm. 84 (abril-juny 2007): Editorial: "Innovació i desenvolupament professional. Conclusions"; El vocal informa: J. BOADAS. "L'AAC a l'exterior: Berlín i Kioto"; Notícies: A. VILLARÓ. "De qui és la festa?"; De l'arxiu a l'arxiver: "Josep Baucells. Canonge arxiver de la Catedral de Barcelona"; L'accés i la privacitat: P. CRUANYES. "L'accés a les fotografies del fons d'arxius"; La ressenya; Pautes de conservació / fongs i lepismes: P. MAYNÉS. "La formació dels conservadors restauradors de béns culturals davant del repte de la unificació europea: l'arribada del títol de grau en conservació restauració del patrimoni"; Els arxivers fora de Catalunya: CH. MARTÍNEZ. "Primavera d'una presidenta"; La Junta informa. Núm. 85 (juliol-setembre 2007): Editorial: "El punt de vista jurídic: el compliment de la Llei 21/2005, de 17 de novembre"; El vocal informa: M. SERRA. "L'oferta formativa de l'AAC 2007"; Notícies: D. BAILLARGEON. "Conferència. La unió fa la força: la Declaració quebequesa sobre els arxius"; "Membres de l'Associació visiten les instal·lacions de CSC a Terrassa"; De l'arxiu a l'arxiver: "Imma Navarro Molleví"; La ressenya; Pautes de conservació / fongs i lepismes: J. PÉREZ. "Conservació de fons fotogràfics: què podem fer?"; Els arxivers fora de Catalunya: "Manuel Carnicero"; La Junta informa.

Quinqui Libri. Butlletí Informatiu de l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona. Núm. 2 (segon trimestre 2007): Editorial: M. M. FUENTES. "Encara continuem amb la mateixa il·lusió i responsabilitat"; Col·laboracions: D. PIÑOL. "L'escribania comuna de Tarragona a l'Edat Mitjana: algunes dades"; Moviment de l'AHAT; Els Fons de l'Arxiu: J. M. QUIJADA. "El Fons parroquial de Sant Miquel d'Altafulla"; J. M. QUIJADA. "El Fons Parroquial de Sant Roc de l'Argilaga"; Activitats. Núm. 3 (tercer trimestre 2007): Editorial: M. M. FUENTES. "L'exercici de la darrera voluntat"; M. GÜELL. "Un llibre de família dels segles XVIII, XIX i XX a l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona"; Moviment de l'AHAT; Els Fons de l'Arxiu: J. M. QUIJADA. "El Fons parroquial de Santa Eulàlia de Banyeres del Penedès"; La ressenya: L. ÀLVAREZ GRIÑO. "Els noms del Vilosell i el seu terme municipal"; Blanc i Negre.

SAM revista. Servei d'Assistència Municipal, Diputació de Tarragona, núm. 28 (desembre 2007) [www.diputaciodelatarragona.cat; http://esam.altanet.org]; Editorial: "Joan Aregio Navarro. President de la Diputació de Tarragona"; SAMcalendari; Notícies; Econòmic: J. M. SERÓ. "Operacions de periodificació i altres ajustaments a realitzar al terme de l'exercici econòmic"; J. M. PRUNERA. "El nou marc normatiu de les subvencions: Llei general de subvencions i Reglament de desenvolupament"; E. Díez. "Incidència de la Llei de pressupostos generals de l'Estat en l'àmbit local"; Medi ambient: C. VUELTA; M. RESANO; N. PADILLA. "Adequació d'activitats existents a la Llei 3/1998, de la intervenció integral de l'Administració ambiental"; Jurídic: P.-J. TORRENT. "Extralimitacions competencials de la Comissió Territorial d'Urbanisme CTU"; Turisme: R. RICCI. "La promoció turística des d'altres perspectives locals: el cas de la província de Ferrara, a Itàlia"; Gerència: M. F. SOLÉ. "BASE Gestió d'ingressos, una aposta per la qualitat"; Entrevista: ["Alexandre Pedrós Abelló"]; "LeSAM: una eina creada per respondre a les necessitats dels municipis". _

“L'abans i després d'un monument”

L'expedient sobre la construcció del monument a la Batalla de l'Ebre el 1964 incorpora les diverses instantànies que van servir per fer un seguiment de les obres. Es tracta de quasi una dotzena de fotografies en suport paper, blanc i negre, presumiblement efectuades per algun funcionari del departament d'Obres Públiques de la Diputació de Tarragona, que ens mostren bona part del procés, des del piló del pont de la Cinta, nu, fins al monument del tot acabat (en una postal adjunta).

Panoràmica del monument a la Batalla de l'Ebre, i al fons la façana del palau episcopal i la Suda. [www.uoc.edu/in3/hermeneia/exemples/Despuigweb/Tortosa/monument_a_la_batalla_de_lebre.htm]

La Diputació al socor dels afectats

Una de les funcions de la Diputació de Tarragona, ha estat de sempre el socor als afectats per calamitats i sinistres. De fet, en el s. XIX, consignava anualment una partida de 500.- pta. reservada per a desgraciades eventualitats. Centrant-nos en els sinistres, direm que a finals d'agost de 1879, es produïa un petit incendi als tallers de la Casa de Beneficència per “una chispa eléctrica”, el qual causà un seguit de desperfectes que s'hagueren d'arranjar per 80.- pta. El 14 de juny de 1881 es produí un desgraciat accident de carretera del qual se'n va fer ressò la premsa local. Davant l'alarma suscitada, Diputació hi envià d'inspecció al director de Camins, que acabà de confirmar la bona i correcta marxa de les obres del vial de l'Aleixar a Vilaplana. Un altre dels principals fronts el constituïa el mar. A Tarragona, l'abril de 1884, va constituir-se la Junta de Salvament de Naufrags, de la que la Diputació n'esdevení sòcia fundadora. A 30 de novembre de 1886, la Corporació concedia una derrama de 50.- pta. per socórrer les famílies dels ofegats a Torredembarra i a Vilanova, i el penúltim dia de 1891, era l'alcalde de Sant Carles de la Ràpita el que demanava un ajut similar per a les famílies dels naufrags de les cinc barques “en cuyas tripulaciones han perecido ahogados cerca de cuarenta individuos en los dias 21 al 23 de los corrientes, durante las cuales reinó un fuscoso temporal”; la Corporació acudí amb 2.000.- pta.

AHDT, Actes, 1879, p. 359; 1881, p. 104; 1884, p. 20d i 26d. ; 1886, 252; 1891, p. 369.

Un quadernet a tall de memòria de les obres inclou al final tres de les fotografies de l'expedient. En la primera es pot veure com era el piló del pont de la Cinta abans d'iniciar-hi les obres del monument. Es pot apreciar el seu estat de deteriorament, amb força blocs de

pedra esquarterats, pels costats. Al fons, davant les façanes dels nobles edificis que hi ha, s'hi veuen un parell de carros estirats per sengles someres, una imatge que retrata el caràcter rural que encara conservava la capital de l'Ebre als anys seixanta.

Fitxa tècnica

Signatura: Obres Públiques, Cpf., núm. 456, Memòria núm. 7.

Fons/Col·lecció: Fons d'imatge de l'AHDT

Procediment: Gelatinobromur

Suport: Paper

Original/còpia: Original

Format: 13 x 18 cm

Cromia: B/n

Estat: Bo

Títol: "Estado de la pila antes de iniciarse las obras"

Datació: Abans de 1963

Autoria: Desconeguda

Procedència: Fotografies per il·lustrar el seguiment de les obres

Descripció: Pila de l'antic pont de la Cinta, al mig del riu Ebre, i davant seu, la façana del palau episcopal de Tortosa.

Classificació: III.2.11. Monuments finançats per Diputació de Tarragona

Geogràfic: Tortosa

Una altra de les instantànies ens mostra una dotzena d'obriers treballant a la base del piló. Sembla apreciar-s'hi una mena de plataforma improvisada sustentada entre dos llaguts. Ja és una segona fase de les obres

perquè han desmuntat els carreus més alts i han encofrat el piló amb fusta i forquilles d'acer (per procedir posteriorment a cimentar amb formigó).

Fitxa tècnica

Signatura: Obres Públiques, Cpf., núm. 456, sobre a banda.

Fons/Col·lecció: Fons d'imatge de l'AHDT

Procediment: Gelatinobromur

Suport: Paper

Original/còpia: Original

Format: 13 x 18 cm

Cromia: B/n

Estat: Bo

Títol: "Construcció del monument a la Batalla de l'Ebre"

Datació: Vers 1963

Autoria: Desconeguda

Procedència: Fotografies per il·lustrar el seguiment de les obres

Descripció: Pila de l'antic pont de la Cinta, al mig del riu Ebre, amb 11 obrers treballant-hi en l'encoframent.

Classificació: III.2.11. Monuments finançats per Diputació de Tarragona

Geogràfic: Tortosa

Aquesta última fotografia correspon a una fase ja molt avançada del projecte. S'ha reconstruït i alçat la base (i col·locades dues escales per accedir-hi), i una de les torres, la més gran, ja hi és mig enllestida. Manquen encara els emblemes i figures que haurien de comple-

mentar el monument (el combatent, l'estel, l'àliga i el Víctor), perquè s'estaven forjant a Tarragona i a Barcelona en diversos tallers de foneria. Al fons s'aprecia la majestàtica façana episcopal, i al darrere, la Suda._

Fitxa tècnica

Signatura: Obres Públiques, Capses en foli, núm. 456, Memòria núm. 7

Fons/Col·lecció: Fons d'imatge de l'AHDT

Procediment: Gelatinobromur

Suport: Paper

Original/còpia: Original

Format: 18 x 13 cm

Cromia: B/n

Estat: Bo

Títol: "Estado del monumento de Tortosa a 31 de enero de 1964"

Datació: 31 de gener de 1964

Autoria: Desconeguda

Procedència: Fotografies per il·lustrar el seguiment de les obres.

Descripció: Fase de construcció del monument a la Batalla de l'Ebre, amb la torre principal mig bastida, i al fons, la façana del palau episcopal.

Classificació: III.2.11. Monuments finançats per Diputació de Tarragona.

DIPUTACIÓ DE
TARRAGONA

www.diputaciodetarragona.cat